

DECIZIA nr. 9 din 19 martie 2018

referitoare la recursul în interesul legii promovat de Colegiul de conducere al Curții de Apel București privind "posibilitatea cenzurării procedurii de cameră preliminară în apel și limitele acestei cenzuri"

EMITENT • **ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE - COMPLETUL COMPETENT SĂ JUDECE RECURSUL ÎN INTERESUL LEGII**

Publicat în **MONITORUL OFICIAL nr. 429 din 21 mai 2018**

Data intrării în vigoare 21-05-2018

Dosar nr. 142/1/2018

Ilie Iulian Dragomir	- vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, președintele completului
Mirela Sorina Popescu	- președintele delegat al Secției penale
Lavinia Curelea	- președintele delegat al Secției I civile
Rodica Dorin	- pentru președintele Secției a II-a civile
Ionel Barbă	- președintele Secției de contencios administrativ și fiscal
Silvia Cerbu	- judecător la Secția penală
Săndel Lucian Macavei	- judecător la Secția penală
Francisca Maria Vasile	- judecător la Secția penală
Valentin Horia Șelaru	- judecător la Secția penală
Geanina Cristina Arghir	- judecător la Secția penală
Aurel Gheorghe Ilie	- judecător la Secția penală
Ioana Alina Ilie	- judecător la Secția penală
Simona Daniela Encean	- judecător la Secția penală
Maricela Cobzariu	- judecător la Secția penală
Constantin Epure	- judecător la Secția penală
Marius Dan Foițoș	- judecător la Secția penală
Rodica Aida Popa	- judecător la Secția penală
Leontina Șerban	- judecător la Secția penală
Ionuț Mihai Matei	- judecător la Secția penală
Florentin Sorin Drăguț	- judecător la Secția I civilă
Nina Ecaterina Grigoraș	- judecător la Secția I civilă
Tatiana Gabriela Năstase	- judecător la Secția a II-a civilă
Nicoleta Țândăreanu	- judecător la Secția a II-a civilă
Luiza Maria Păun	- judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Ana Hermina Iancu	- judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Completul competent să judece recursul în interesul legii ce formează obiectul Dosarului nr. 142/1/2018 este constituit conform prevederilor [art. 473 alin. \(1\) din Codul de procedură penală](#), [art. 27¹](#) și [art. 27² alin. \(1\) din Regulamentul](#) privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Ședința este prezidată de către vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, domnul judecător Ilie Iulian Dragomir.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este reprezentat de doamna procuror Marinela Mincă, procuror șef al Biroului de reprezentare, Serviciul judiciar penal, Secția juridică din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

La ședința de judecată participă doamna magistrat-asistent Adina Andreea Ciuhan Teodoru, desemnată în conformitate cu dispozițiile [art. 27⁶ din Regulamentul](#) privind organizarea și funcționarea administrativă al Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Magistratul-asistent referă cu privire la faptul că la dosar a fost depus raportul întocmit de judecătorul-raportor, acesta fiind comunicat tuturor membrilor completului de judecată.

Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii a luat în examinare Sesizarea nr. 3/8618/C din data de 12 ianuarie 2018 a Colegiului de conducere al Curții de Apel București, vizând interpretarea și aplicarea unitară a legii în ceea ce privește chestiunea de drept referitoare la „posibilitatea cenzurării procedurii de cameră preliminară în apel și limitele acestei cenzuri.”

Reprezentantul procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a susținut că examenul jurisprudențial efectuat a evidențiat mai multe orientări cu privire la obiectul recursului în interesul legii și, prin urmare, caracterul neunitar al practicii judiciare:

Astfel, într-o opinie s-a considerat că este admisibilă cenzurarea procedurii de cameră preliminară și reluarea acestei proceduri, ca urmare a admiterii apelului și trimiterii cauzei spre rejudecare. În acest sens, instanțele au reținut că,

potrivit [art. 281 alin. \(3\) din Codul de procedură penală](#), încălcarea dispozițiilor prevăzute de [art. 281 alin. \(1\) lit. a\)-d\) din Codul de procedură penală](#) poate fi invocată în orice stare a procesului, deci și în apel, iar această nulitate nu poate fi acoperită sub nicio formă.

În cea de-a doua orientare jurisprudențială s-a apreciat că nu este posibilă cenzurarea procedurii de cameră preliminară în apel și nu se poate dispune trimiterea cauzei spre rejudecare, cu reluarea din etapa camerei preliminare, întrucât obiectul analizei de apel îl constituie numai etapa judecătii.

Apreciind a doua orientare a practicii ca fiind cea care corespunde intenției legiuitorului, doamna procuror Marinela Mincă a arătat că, în ceea ce privește momentul până la care pot fi invocate nulitățile, instanța de contencios constituțional, în jurisprudența sa, a statuat că acesta corespunde noii structuri a procesului penal, caracterizată prin introducerea de către legiuitor în cadrul acestuia, prin dispozițiile [art. 342-348 din Codul de procedură penală](#), a camerei preliminare.

Astfel, Curtea Constituțională a conchis că judecătorul de cameră preliminară este un organ judiciar de sine stătător distinct de instanța de judecată, a cărui competență, potrivit [art. 30 lit. d\) din Codul de procedură penală](#), constă atât într-o verificare-filtru a actelor procedurale efectuate până în această etapă a procesului penal, cât și în luarea unor măsuri după finalizarea urmăririi penale, fie prin soluții de netrimitere în judecată, fie prin soluții de trimitere în judecată, dar fără începerea judecătii (...), consecința acestei limitări temporale fiind faptul că, după începerea judecătii, nu mai este posibilă restituirea cauzei la procuror, scopul reglementării fiind acela al asigurării soluționării cu celeritate a cauzelor penale (paragrafele 22 și 23 din [Decizia nr. 840 din 8 decembrie 2015](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 120 din 16 februarie 2016).

Pe de altă parte, a susținut procurorul, din conținutul dispozițiilor care reglementează camera preliminară, prin soluțiile care pot fi dispuse, sunt prevăzute criteriile în baza

căroră se stabilește dacă procedura în cursul urmăririi penale a avut un caracter echitabil pentru a se putea proceda la judecata pe fond. Din această perspectivă, singura procedură prevăzută de legiuitor pentru verificarea aspectelor de nelegalitate, atât pentru încălcări care atrag nulitatea absolută, cât și relativă, este cea reglementată în [art. 340-347 din Codul de procedură penală](#).

Prin urmare, din coroborarea dispozițiilor invocate, procurorul a susținut că, în apel, nu este posibilă, în situația constatării vreunui caz de nulitate prevăzut de [art. 281 alin. \(1\) lit. a\)-d\) din Codul de procedură penală](#), desființarea soluției primei instanțe și trimiterea cauzei cu reluarea procedurii în cameră preliminară spre rejudecare, întrucât camera preliminară este o etapă distinctă a procesului penal, prevăzută cu o cale de atac autonomă.

Ca urmare, reluându-se procedura camerei preliminare, s-ar ajunge în situația posibilității exercitării a două căi de atac împotriva încheierii de finalizare a acestei proceduri, respectiv contestație și apel, ceea ce ar conduce la dublarea numărului căilor de atac.

Președintele completului, domnul judecător Ilie Iulian Dragomir, vicepreședinte al Înaltei Curți de Casație și Justiție, constatând că nu sunt întrebări de formulat din partea membrilor completului, a declarat dezbaterile închise, iar completul de judecată a reținut dosarul în pronunțare asupra recursului în interesul legii.

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE,

deliberând asupra recursului în interesul legii, constată următoarele:

1. Problema de drept care a generat practica neunitară

Prin recursul în interesul legii promovat de către Colegiul de conducere al Curții de Apel București s-a susținut că în practica judiciară națională nu există un punct de vedere unitar cu privire la posibilitatea cenzurării procedurii de cameră preliminară în apel și limitele acestei cenzuri.

Problematica juridică născută ar decurge din evidențierea a două orientări jurisprudențiale în materie.

2. Examenul jurisprudențial

Colegiul de conducere al Curții de Apel București a învederat că, în urma dezbaterii problemei de drept menționate, în cadrul întâlnirii de practică judiciară neunitară în materie penală organizată la nivelul Curții de Apel București au fost evidențiate două orientări în ceea ce privește posibilitatea cenzurării procedurii de cameră preliminară în apel și limitele acestei cenzuri.

Astfel, într-o opinie exprimată la nivelul Curții de Apel București s-a apreciat că sunt admisibile cenzurarea procedurii de cameră preliminară și reluarea acestei proceduri, ca urmare a admiterii apelului și trimiterii cauzei spre rejudecare.

În acest sens s-a reținut, în esență, că, potrivit [art. 281 alin. \(3\) din Codul de procedură penală](#), încălcarea dispozițiilor prevăzute de [art. 281 alin. \(1\) lit. a\)-d\) din Codul de procedură penală](#) poate fi invocată în orice stare a procesului, deci și în apel, iar această nulitate nu poate fi acoperită sub nicio formă.

În susținerea acestei opinii au fost comunicate următoarele hotărâri: Decizia penală nr. 82/A din data de 22 ianuarie 2016, pronunțată de Curtea de Apel București - Secția a II-a penală în Dosarul nr. 2.408/122/2014; Decizia penală

nr. 1.150/A din data de 18 septembrie 2015, pronunțată de Curtea de Apel București - Secția I penală în Dosarul nr. 8.513/3/2015; Decizia penală nr. 1.022/A din data de 16 iunie 2016, pronunțată de Curtea de Apel București, Secția I penală, în Dosarul nr. 2.431/330/2015.

Într-o altă a doua orientare a practicii exprimată la nivelul Curții de Apel București s-a apreciat că nu este posibilă cenzurarea procedurii de cameră preliminară în apel și nu este posibilă trimiterea cauzei spre rejudecare, cu reluarea cauzei din etapa camerei preliminare, atâta vreme cât obiectul analizei instanței de apel îl constituie numai etapa judecătii. În cadrul acestei opinii s-a arătat că nulitatea absolută prevăzută de [art. 281 alin. \(1\) lit. a\)-d\) din Codul de procedură penală](#) poate fi invocată numai pe calea contestației.

În susținerea acestei opinii au fost anexate următoarele hotărâri: Decizia penală nr. 725/A din data de 18 mai 2015 pronunțată de Curtea de Apel București - Secția a II-a penală în Dosarul nr. 14.239/94/2014 (1.384/2015); Decizia penală nr. 1.642/A din data de 27 noiembrie 2015 pronunțată de Curtea de Apel București - Secția a II-a penală în Dosarul nr. 37.188/3/2014 (1.360/2015); Decizia penală nr. 1.142/A din data de 14 iulie 2016 pronunțată de Curtea de Apel București - Secția a II-a penală în Dosarul nr. 1.990/116/2014.

Prealabil sesizării Colegiului de conducere au fost efectuate verificări la nivelul altor curți de apel din țară, conform art. 1 pct. 10 paragraful 1 din Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 148/2015, modificată prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 725/2015*), fiind comunicate opinii și/sau hotărâri judecătorești de Curtea de Apel Bacău, Curtea de Apel Brașov, Curtea de Apel Constanța, Curtea de Apel Craiova, Curtea de Apel Galați, Curtea de Apel Iași, Curtea de Apel Oradea, Curtea de Apel Ploiești, Curtea de Apel Pitești, Curtea de Apel Suceava, Curtea de Apel Târgu Mureș, Curtea de Apel Timișoara, Curtea Militară de Apel.

*) Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii nr. 148/2015 și nr. 725/2015 nu au fost publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Sintetizând relațiile comunicate s-a constatat faptul că s-a conturat opinia majoritară în sensul că procedura de cameră preliminară nu poate fi sancționată în apel în situația existenței unor cazuri de nulitate absolută și deci instanța de apel nu are posibilitatea trimiterii cauzei spre rejudecare, din etapa camerei preliminare.

Cu toate acestea, soluțiile pronunțate în practică au fost și sensul că sunt admisibile cenzurarea procedurii de cameră preliminară și reluarea acestei proceduri, ca urmare a admiterii apelului și trimiterii cauzei spre rejudecare, fiind comunicate: Decizia penală nr. 675/P/ din data de 10 iunie 2016, pronunțată de Curtea de Apel Constanța - Secția penală în Dosarul nr. 7.932/118/2013; Decizia penală nr. 1.159/P din data de 14 noiembrie 2016, pronunțată de Curtea de Apel Constanța - Secția penală în Dosarul nr. 15.074/118/2012; Decizia penală nr. 77 din data de 26 ianuarie 2017, pronunțată de Curtea de Apel Suceava - Secția penală în Dosarul nr. 4.796/193/2015; deciziile penale nr. 70 din data de 18 decembrie 2014 și nr. 66 din data de 11 decembrie 2014 pronunțate de Curtea Militară de Apel București.

3. Opinia Colegiului de conducere al Curții de Apel București este în sensul că ori de câte ori se constată în apel nulitatea întregii proceduri de cameră preliminară sau a încheierii de începere a judecătii, pentru unul din cazurile de nulitate prevăzute de [art. 281 alin. \(1\) lit. a\)-d\) din Codul de procedură penală](#), instanța de apel va desființa sentința apelată și va trimite cauza spre rejudecare, din etapa camerei preliminare.

În susținerea acestui punct de vedere s-a arătat că încheierea pronunțată în calea de atac a contestației, potrivit [art. 425¹ alin. \(7\)](#) raportat la [art. 347 din Codul de procedură penală](#), este una definitivă, ceea ce înseamnă că cele statuate asupra procedurii de cameră preliminară sunt intrate în puterea lucrului judecat.

Cu toate acestea, procedurii de cameră preliminară îi sunt aplicabile deopotrivă și dispozițiile legale care reglementează nulitatea absolută, iar potrivit dispozițiilor exprese cuprinse în [art. 281 alin. 3 din Codul procedură penală](#), încălcarea dispozițiilor legale prevăzute la alin. (1) lit. a)-d) din Codul procedură penală poate fi invocată în orice stare a procesului, deci și în apel.

Prin urmare, din coroborarea dispozițiilor existente rezultă că cele statuate în camera preliminară prin încheiere definitivă se bucură de putere de lucru judecat, mai puțin dispozițiile adoptate printr-o încheiere pronunțată în urma unei proceduri afectate de nulitate absolută, în cazurile prevăzute de [art. 281 alin. \(1\) lit. a\)-d\) din Codul procedură penală](#).

Cazurile de nulitate absolută care pot fi invocate de părți sau procuror sau luate în considerare din oficiu, în etapa apelului, sunt următoarele:

a) încălcarea dispozițiilor privind compunerea completului de judecată

Deși textul de lege utilizează terminologia de „complet de judecată”, pentru identitate de rațiune și încălcarea compunerii completului de cameră preliminară atrage nulitatea absolută.

Astfel, este încălcată compunerea completului atunci când acesta este compus dintr-un număr diferit de membri decât cel stabilit de lege, dar și atunci când în compunerea completului se află un judecător incompatibil.

Totodată, este încălcată compunerea completului de judecată atunci când la deliberare participă un alt judecător decât cel în fața căruia au avut loc dezbaterile, fiind o cerință care ține de continuitatea completului.

Prin urmare, procedura de cameră preliminară este afectată de nulitate absolută atunci când este efectuată de un judecător incompatibil, atunci când din compunerea completului de cameră preliminară fac parte judecători într-un alt număr decât cel prevăzut de lege, dar și atunci când încheierea de cameră preliminară este pronunțată de un alt judecător decât cel care a luat parte la dezbateri;

b) încălcarea dispozițiilor privind competența materială și competența personală a instanțelor judecătorești, atunci când judecata a fost efectuată de o instanță inferioară celei legal competente

Textul de lege se referă la instanță de judecată, însă acest aspect nu este în măsură să excludă aplicarea sancțiunii nulității absolute camerei preliminare, deoarece dispozițiile [art. 281 alin. \(4\) lit. a\) din Codul de procedură penală](#) prevăd expres aplicabilitatea sancțiunii nulității absolute și acestei proceduri.

În plus, prin [Decizia nr. 302/2017](#) referitoare la admiterea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor [art. 281 alin. \(1\) lit. b\) din Codul de procedură penală](#), Curtea Constituțională a constatat că legiuitorul a omis din categoria nulităților absolute și pe cele referitoare la competența materială și după calitatea persoanelor, a organelor de urmărire penală, sancționând dispozițiile [art. 281 alin. \(2\) lit. b\) din Codul de procedură penală](#) cu neconstituționalitatea în măsura în care acestea nu vizează și competența organelor de urmărire penală, materială și după calitatea persoanei.

Considerentele reținute de Curtea Constituțională la constatarea neconstituționalității [art. 281 alin. \(1\) lit. b\) din Codul de procedură penală](#) sunt aceleași și în ceea ce îl privește pe judecătorul de cameră preliminară.

De altfel, în practică, au existat soluții de desființare a încheierilor pronunțate de judecătorul de cameră preliminară pe motiv că au fost pronunțate de judecători de la instanțe necompetente, material sau după calitatea persoanelor. Competența materială și după calitatea persoanei a judecătorului de cameră preliminară este aceeași cu competența materială și după calitatea persoanei a instanței din care face parte, în realitate fiind investită cu actul de inculpare instanța de judecată, și nu în mod individual judecătorul de cameră preliminară.

Astfel, atunci când procedura de cameră preliminară a fost îndeplinită de un judecător de la o instanță necompetentă din punct de vedere material sau după calitatea persoanei, procedura de cameră preliminară este afectată de nulitate absolută;

c) publicitatea ședinței de judecată

Procedura de cameră preliminară (în accepțiunea sa restrânsă, cea care are ca obiect verificarea legalității sesizării instanței, a legalității probelor și a efectuării actelor de urmărire penală) se desfășoară în camera de consiliu, iar așa cum a statuat doctrina, numai încălcarea publicității atrage nulitatea absolută (Grigore Theodoru, *Tratat de drept procesual penal*, ediția a 3-a, Editura Hamangiu p. 432, în același sens, Teodor-Viorel Gheorghe, în Nicolae Volonciu, Andreea Simona Uzlău și alții, *Noul Cod de procedură penală comentat*, Editura Hamangiu, p. 676).

Încălcarea nepublicității atrage nulitatea relativă care, pe lângă dovedirea unei vătămări, trebuie să fie invocată și într-un termen anume;

d) participarea procurorului, atunci când participarea sa este obligatorie potrivit legii

În procedura de cameră preliminară participarea procurorului este obligatorie în toate etapele, ca urmare a sancționării dispozițiilor legale care reglementează procedura, de către Curtea Constituțională, în urma deciziilor Curții, procedura devenind orală și contradictorie.

Așa cum s-a subliniat în doctrină, nulitatea absolută operează atât în cazul lipsei procurorului de la judecată (absență fizică), dar și în cazul în care, deși prezent, nu îi este asigurată participarea efectivă la activitatea din ședința de judecată, refuzându-i-se cuvântul (Grigore Theodoru, op. citată, p. 433).

Prin urmare, va fi afectată de nulitate absolută procedura de cameră preliminară sau încheierea de cameră preliminară pronunțată în urma unei ședințe la care procurorul nu a participat.

Întrucât potrivit dispozițiilor [art. 281 alin. 3 din Codul de procedură penală](#), pentru cele patru cazuri de nulitate absolută (trei aplicabile procedurii de cameră preliminară), această sancțiune poate fi invocată în orice stare a procesului, instanța de apel are posibilitatea sancționării procedurii de cameră preliminară, prin dispunerea rejudecării cauzei din această etapă, în conformitate cu dispozițiile [art. 421 pct. 2 lit. b\) din Codul de procedură penală](#).

"Procesul" penal la care se referă [art. 281 alin. \(3\) din Codul de procedură penală](#), până la sfârșitul căruia pot fi invocate nulitățile prevăzute de [art. 281 alin. \(1\) lit. a\)-d\) din Codul de procedură penală](#), este procesul penal în sens larg, cel care cuprinde urmărirea penală, camera preliminară și judecata, până la pronunțarea unei soluții definitive, și nu procesul penal în sens restrâns, la care unele dintre instanțe s-au referit în soluțiile adoptate, în accepțiunea de „cauză”, de „dosar” aflat în camera preliminară.

Nulitățile absolute la care se referă [art. 281 alin. \(1\) lit. a\)-d\) din Codul de procedură penală](#) pot fi invocate până la finalizarea procesului prin pronunțarea unei hotărâri definitive asupra fondului cauzei, și nu până la finalizarea „procesului” (de fapt procedurii) de cameră preliminară, deoarece camera preliminară este numai o etapă a procesului, și nu procesul propriu-zis.

Din interpretarea sistematică a normelor cuprinse în [art. 281 din Codul de procedură penală](#) rezultă că legiuitorul a împărțit nulitățile absolute, în funcție de gravitatea lor, în două categorii, anume cele prevăzute la alin. (1) lit. a)-d) și cele prevăzute la alin. (1) lit. e)-f).

Pentru cele menționate la alin. (1) lit. a)-d), pe care le-a considerat mai grave, a prevăzut posibilitatea invocării lor în orice stadiu al procesului, indiferent de etapa procesului în care intervin.

Pentru cele menționate la alin. (1) lit. e)-f) a prevăzut posibilitatea invocării lor graduale, în funcție de etapa procesului în care se localizează încălcarea normelor prevăzute sub sancțiunea nulității absolute. Astfel, în dispozițiile [art. 281 alin. \(4\) din Codul de procedură penală](#) a prevăzut că aceste nulități se invocă până la încheierea procedurii de cameră preliminară, dacă încălcarea a intervenit în cursul urmăririi penale sau în procedura de cameră; în orice stare a procesului, dacă încălcarea a intervenit în cursul judecății și în orice stare a procesului, indiferent de momentul la care a intervenit încălcarea, când instanța a fost sesizată cu un acord de recunoaștere a vinovăției.

Din modul în care sunt reglementate etapele de invocare a nulităților prevăzute de [art. 281 alin. \(4\) din Codul de procedură penală](#) este înlăturat orice dubiu cu privire la intenția legiuitorului de a lăsa ca unele nulități să poată fi acoperite, prin neinvocarea lor până la încheierea etapei procesuale prevăzute de text (fiind practic o excepție de la principiul potrivit căruia nulitatea absolută nu poate fi acoperită în niciun fel), iar altele nu, cum este cazul celor de la [art. 281 alin. \(1\) lit. a\)-d\) din Codul de procedură penală](#).

Din momentul în care a fost constatată nulitatea absolută care afectează un act procesual sau procedural, aceasta produce un efect extensiv, la actele aflate în directă legătură cu actul nul, actualul cod de procedură prevăzând în mod expres efectul extensiv de nulitate asupra actelor subsecvente, la art. 280 alin. (2) din Codul de procedură penală, care arată că „Actele îndeplinite ulterior actului care a fost declarat nul sunt la rândul lor lovite de nulitate, atunci când există o legătură directă între acestea și actul declarat nul.”

Odată constată nulitatea absolută a procedurii de cameră preliminară, această nulitate se va extinde și asupra fazei judecății, căci legătura dintre cele două etape este una indisolubilă, judecata întemeindu-și însăși existența pe camera preliminară. Cel mai important argument este acela că la finalul procedurii de cameră preliminară, prin încheierea pronunțată, se constată îndeplinite condițiile pentru începerea judecății.

Legătura strânsă dintre camera preliminară și judecată a fost subliniată și în [Decizia Curții Constituționale nr. 641 din 11 noiembrie 2014](#), în care s-a arătat că procedura desfășurată în camera preliminară este deosebit de importantă, având o influență directă asupra desfășurării și echității procesului propriu-zis.

Efectul iradiant al nulității asupra fazei judecății nu se va produce decât dacă este afectată de nulitate întreaga procedură sau încheierea finală a judecătorului de cameră preliminară, prin care se dispune însăși începerea judecății. Într-o astfel de situație este absolut necesară reluarea procesului din etapa camerei preliminare, întrucât declararea nulității unui act procesual sau procedural atrage lipsirea acestuia de orice efecte juridice, iar actul este considerat nul din momentul în care a fost efectuat cu încălcarea legii (ex tunc), și nu din momentul în care s-a declarat nulitatea lui (ex nunc), un act nul fiind considerat inexistent din punctul de vedere al efectelor pe care ar fi trebuit să le producă dacă ar fi fost valabil.

4. Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, în punctul de vedere transmis, a arătat că, în apel, nu sunt posibile, în situația constatării vreunui caz de nulitate prevăzut de [art. 281 alin. \(1\) lit. a\)-d\), din Codul de procedură penală](#), desființarea soluției primei instanțe și trimiterea cauzei cu reluarea procedurii în cameră preliminară spre rejudecare, întrucât camera preliminară este o etapă distinctă a procesului penal, prevăzută cu o cale de atac autonomă.

Astfel, potrivit [art. 421 pct. 2 lit. b\) teza a II-a din Codul de procedură penală](#), instanța, admitând apelul, dispune rejudecarea de către instanța a cărei hotărâre a fost desființată și atunci când există vreunul dintre cazurile de nulitate absolută, cu excepția cazului de necompetență, când se dispune rejudecarea de către instanța competentă. Totodată, în raport cu prevederile [art. 408 din Codul de procedură penală](#) care reglementează care sunt hotărârile supuse apelului reiese că încheierile prin care s-a dispus începerea judecății nu pot fi atacate cu apel.

De asemenea, dispozițiile [art. 347 din Codul de procedură penală](#) reglementează calea de atac pe care legiuitorul a prevăzut-o pentru procuror și inculpat împotriva încheierii judecătorului de cameră preliminară, prin care se soluționează cererile și excepțiile.

În doctrină s-a considerat că prin sintagma „încheierea procedurii de cameră preliminară” folosită de legiuitor în conținutul normei prevăzute de [art. 281 alin. \(4\) lit. a\) din Codul de procedură penală](#) se înțelege data la care încheierea judecătorului de cameră preliminară de sesizare a instanței prin rechizitoriu a rămas definitivă, prin necontestare, sau în condițiile soluționării contestației potrivit [art. 347 din Codul de procedură penală](#).

Din redactarea normei, prevăzute de [art. 421 pct. 2 lit. b\) teza a II-a din Codul de procedură penală](#), precum și din interpretările doctrinare reiese că nulitatea absolută, prevăzută de [art. 281 alin. \(1\) lit. a\)-d\) din Codul de procedură penală](#), poate fi invocată ca motiv de apel numai dacă încălcările acestor dispoziții au avut loc în fața instanței de judecată, după ce s-a parcurs procedura camerei preliminare.

Această concluzie se desprinde și din interpretarea normelor care reglementează această fază a procesului penal.

Astfel, prin reglementarea procedurii camerei preliminare sa urmărit rezolvarea chestiunilor ce țin de legalitatea trimiterii în judecată și a administrării probelor, asigurându-se premisele pentru soluționarea cu celeritate a cauzei în fond. Procedura camerei preliminare cuprinde reguli care elimină posibilitatea restituirii ulterioare, în faza de judecată, a dosarului la parchet, datorită faptului că legalitatea probatoriului și a trimiterii în judecată sunt soluționate în această fază.

Pe de altă parte, din interpretarea [art. 3 din Codul de procedură penală](#) reiese că funcția de verificare a legalității trimiterii sau netrimiterii în judecată reprezintă una dintre cele 4 funcții judiciare ce se desfășoară în cadrul procesului penal, alături de funcția de urmărire penală, funcția de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei în faza de urmărire penală și funcția de judecată.

Cu privire la aceasta, instanța de contencios constituțional a statuat în [Decizia nr. 641 din 11 noiembrie 2014](#), referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor [art. 344 alin. \(4\)](#), [art. 345](#), [art. 346 alin. \(1\)](#) și [art. 347 din Codul de procedură penală](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 887 din 5 decembrie 2014 (paragraful 27), că, în concepția legiuitorului, această nouă instituție procesuală nu aparține nici urmăririi penale, nici judecății, fiind echivalentă unei noi faze a procesului penal.

De altfel, acest principiu este enunțat și de Înalta Curte de Casație și Justiție în considerentele [Deciziei nr. 13 din 3 iulie 2017](#), pronunțate în recurs în interesul legii, precizându-se că prin „desființarea hotărârii nu se accede la faza camerei preliminare, închisă definitiv printr-o hotărâre anterioară și distinctă celei desființate de drept, ce nu poate fi cenzurată într-o fază procesuală succesivă sau ulterioară. Această soluție rezultă din aplicarea principiului separației funcțiilor juridice în procesul penal ([art. 3 din Codul de procedură penală](#)), funcția de verificare a legalității trimiterii în judecată fiind distinctă de funcția de judecată (...).“

Pe de altă parte, din conținutul dispozițiilor care reglementează camera preliminară, prin soluțiile care pot fi dispuse, sunt prevăzute criteriile în baza cărora se stabilește dacă procedura în cursul urmăririi penale a avut un caracter echitabil pentru a se putea proceda la judecata pe fond. Din această perspectivă, singura procedură prevăzută de legiuitor

pentru verificarea aspectelor de nelegalitate, atât pentru încălcări care atrag nulitatea absolută, cât și relativă, este cea reglementată în [art. 340-347 din Codul de procedură penală](#).

5. Jurisprudența Curții Constituționale a României

Examinând excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor [art. 102 alin. \(2\)](#) și [art. 342-346 din Codul de procedură penală](#), Curtea Constituțională a statuat, în [Decizia nr. 383 din 27 mai 2015](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 535 din 17 iulie 2015, că „o probă nu poate fi obținută nelegal decât dacă mijlocul de probă și/sau procedeul probatoriu prin care este obținută este nelegal, aceasta presupunând nelegalitatea dispunerii, autorizării sau administrării probei.

Or, nelegalitatea acestora este sancționată de prevederile [art. 102 alin. \(3\) din Codul de procedură penală](#), prin aplicarea regimului nulității absolute sau relative. Aceasta deoarece nulitățile, așa cum sunt ele reglementate la [art. 280-282 din Codul de procedură penală](#), privesc doar actele procedurale și procesuale, adică mijloacele de probă și procedeele probatorii, și nicidecum probele în sine, care nu sunt decât elemente de fapt. Prin urmare, este firească aplicarea regimului nulităților, conform [art. 102 alin. \(3\) din Codul de procedură penală](#), doar actelor prin care s-a dispus sau s-a autorizat proba sau actelor prin care s-a administrat aceasta. Doar aceste acte pot fi lovite de nulitate absolută sau relativă, aceasta din urmă presupunând o încălcare a drepturilor unui participant la procesul penal, ce nu poate fi înlăturată altfel decât prin excluderea probei astfel obținute din procesul penal.“ (paragraful 21). Curtea a apreciat că [art. 102 alin. \(2\) din Codul de procedură penală](#) trebuie coroborat cu alin. (3) al aceluiași text legal, ceea ce înseamnă că „probele obținute prin actele prevăzute la [art. 102 alin. \(3\) din Codul de procedură penală](#) nu pot fi folosite în procesul penal în condițiile în care aceste acte sunt lovite de nulitate absolută sau relativă. Cele două alineate nu reglementează instituții diferite, ci presupun întotdeauna aplicarea regimului nulităților în materia probațiunii, așa cum este acesta reglementat la [art. 280-282 din Codul de procedură penală](#), iar rezultatul nulității actelor, respectiv a mijloacelor de probă și a procedeele probatorii, determină imposibilitatea folosirii probelor în proces.“ (paragraful 22)

Din această perspectivă, Curtea Constituțională a reținut în [Decizia nr. 840 din 8 decembrie 2015](#), referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor [art. 102 alin. \(3\)](#) și [art. 282 alin. \(1\)-\(3\)](#), [alin. \(4\) lit. a\) și c\)](#) și [alin. \(5\) lit. a\) din Codul de procedură penală](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 120 din 16 februarie 2016, paragraful 22, că „limitarea în timp a momentului până la care pot fi invocate nulitățile relative corespunde noii structuri a procesului penal, caracterizată prin introducerea de către legiuitor în cadrul acestuia, prin dispozițiile [art. 342-348 din Codul de procedură penală](#), a etapei camerei preliminare.

Aceasta este o etapă distinctă de etapa judecății în fond a cauzei și, totodată, obligatorie în cazul emiterii rechizitoriului prin care se dispune trimiterea în judecată a unei persoane. Competența realizării etapei procesuale a camerei preliminare este atribuită judecătorului de cameră preliminară, care este un organ judiciar de sine stătător, distinct de instanța de judecată, potrivit [art. 30 lit. d\) din Codul de procedură penală](#), a cărui competență constă atât

într-o verificare-filtru a actelor procedurale efectuate până în această etapă a procesului penal, cât și în luarea unor măsuri după finalizarea urmăririi penale, fie prin soluții de netrimitere în judecată, fie prin soluții de trimitere în judecată, dar fără începerea judecării.”

Totodată, [Decizia nr. 802 din 5 decembrie 2017](#) referitoare la neconstituționalitatea dispozițiilor [art. 342](#) și [art. 345 alin. \(1\) din Codul de procedură penală](#) prezintă relevanță directă asupra chestiunii de drept ce formează obiectul analizei. Astfel, Curtea Constituțională reține că „verificarea legalității probelor, realizată de judecătorul de cameră preliminară, privește conformarea activității de probațiune anterior efectuată de organele de cercetare penală (a mijloacelor de probă administrate în cursul urmăririi penale, a procedurilor probatorii utilizate) cu principiile legalității probelor, respectiv al loialității administrării probelor, în condițiile în care ipotezele reglementate în [art. 101 din Codul de procedură penală](#) constituie aspecte de nelegalitate a obținerii probelor. Constatarea - în camera preliminară - a încălcării prescripțiilor procedurale de administrare a probelor, respectiv constatarea obținerii probelor prin utilizarea unor metode nelegale - la cererea părților și a persoanei vătămate, respectiv din oficiu - atrage aplicarea, de către judecătorul de cameră preliminară, a sancțiunii excluderii acestora, în condițiile în care sancționarea acestor nelegalități procedurale protejează legalitatea procesului penal, consfințită, ca principiu, în [art. 2 din Codul de procedură penală](#).

Astfel cum Curtea a statuat în deciziile [nr. 383 din 27 mai 2015](#) și [nr. 787 din 17 noiembrie 2015](#), în materia probațiunii întotdeauna se aplică regimul nulităților, excluderea probelor de către judecătorul de cameră preliminară fiind condiționată de constatarea nulității actului prin care s-a dispus sau autorizat administrarea probei ori prin care aceasta a fost administrată în cursul urmăririi penale, în cazul nulităților relative - ce constituie regula în această materie - fiind necesară și dovedirea existenței unei vătămări a drepturilor părților care nu poate fi înlăturată altfel decât prin desființarea actului.

Curtea reține, însă, că această vătămare nu transpare întotdeauna din lucrările și materialul dosarului de urmărire penală și nici nu poate fi dovedită întotdeauna/doar prin înscrisurile noi prezentate de părți sau persoana vătămată ori administrate la cererea acestora.

Curtea subliniază că probele reprezintă elementul central al oricărui proces penal, procedurile legale de administrare a acestora garantând faptul că realitatea obiectivă este reflectată în probele astfel obținute. Momentul procesual, reglementat expres de normele în vigoare, în care, în cursul procesului penal, se verifică legalitatea administrării probelor de către organele de urmărire penală este cel al camerei preliminare ([art. 342 din Codul de procedură penală](#)), în acest sens, instanța de control constituțional reținând că verificarea legalității administrării probelor este atributul exclusiv al judecătorului de cameră preliminară, acesta procedând în mod suveran asupra stabilirii legalității administrării probelor și a efectuării actelor de urmărire, fiind singurul care poate aprecia asupra acestor elemente ([Decizia nr. 641 din 11 noiembrie 2014](#), paragraful 59), actele pe care acesta le îndeplinește având o influență directă asupra desfășurării și echității procesului propriu-zis.

Din această perspectivă, în cursul judecării nu s-ar mai putea aprecia asupra legalității administrării probelor ce au rămas câștigate procesului, de vreme ce nu este admisibil a se face proba împotriva unor aspecte definitiv validate, după încheierea procedurii de cameră preliminară, cu privire la legalitatea administrării probațiunii realizată de către organele de urmărire, operând autoritatea de lucru judecat.

Cu toate acestea, Curtea a reținut în paragraful 26 al prezentei decizii că probele pot fi viciate atât prin încălcarea prescripțiilor procedurale de administrare a lor, cât și prin obținerea probelor prin metode nelegale. Or, Curtea observă că legea procesual penală în vigoare interzice în mod absolut administrarea probelor prin practici neloiale, prin dispozițiile [art. 101 alin. \(1\)-\(3\)](#), ca și folosirea procedurilor de obținere nelegală a probelor, legiuitorul excluzând în mod absolut astfel de practici/procedee din câmpul legalității. Acest aspect reiese foarte clar din modul de formulare a textelor menționate. Astfel, dacă, în mod obișnuit, nelegalitatea probelor este determinată de încălcarea unor reguli procedurale impuse de lege, în cazul principiului loialității administrării probelor legiuitorul folosește expresii prohibitive în mod absolut [«este oprit a se întrebuița (...)», «nu pot fi folosite (...)», «este interzis (...)»], similar ipotezei probelor obținute prin tortură, precum și probelor derivate din acestea [«nu pot fi folosite (...)»]. (...)

În aceste condiții, Curtea constată că nerespectarea interdicției absolute statuată în cuprinsul normelor procesuale penale ale [art. 102 alin. \(1\)](#) - potrivit căreia probele obținute prin tortură, precum și probele derivate din acestea nu pot fi folosite «în cadrul procesului penal» - și a dispozițiilor [art. 101 alin. \(1\)-\(3\) din Codul de procedură penală](#) privind interzicerea explicită a administrării probelor prin practici neloiale atrage nulitatea absolută a actelor procesuale și procedurale prin care probele au fost administrate și excluderea necondiționată a probei în faza camerei preliminare.

Întrucât nerespectarea dispozițiilor cuprinse în normele precitate cade sub incidența inadmisibilității care produce efecte prin intermediul nulității absolute, Curtea constată, totodată, că o verificare a loialității/legalității administrării probelor, din această perspectivă, este admisă și în cursul judecării, aplicându-se, în acest mod, regula generală potrivit căreia nulitatea absolută poate fi invocată pe tot parcursul procesului penal.

Așadar, interdicția categorică a legii în obținerea probelor prin practici/procedee neloiale/nelegale justifică competența judecătorului de fond de a examina și în cursul judecării aceste aspecte.

Altfel spus, probele menținute ca legale de judecătorul de cameră preliminară pot face obiectul unor noi verificări de legalitate în cursul judecății din perspectiva constatării inadmisibilității procedurii prin care au fost obținute și a aplicării nulității absolute asupra actelor procesuale și procedurale prin care probele au fost administrate, în condițiile în care, în această ipoteză, se prezumă iuris et de iure că se aduce atingere legalității procesului penal, vătămarea neputând fi acoperită.

De altfel, potrivit [art. 346 alin. \(5\) din Codul de procedură penală](#), doar probele excluse în camera preliminară nu mai pot fi avute în vedere la judecata în fond a cauzei.

6. Raportul asupra recursului în interesul legii

Judecătorul-raportor a opinat în sensul că recursul în interesul legii promovat de Colegiul de conducere al Curții de Apel București nu este admisibil, întrucât nu îndeplinește cumulativ condițiile de admisibilitate prevăzute de [art. 471 și 472 din Codul de procedură penală](#).

Astfel, o primă problematică manifestată în cauză, cu repercusiuni asupra aspectului admisibilității sesizării, derivă din caracterul generos al titlaturii chestiunii de drept aduse în discuție - „Posibilitatea cenzurării procedurii de cameră preliminară în apel”, aflată în contradicție cu planul circumscris de analiză a aceleiași chestiuni inserate în actul de sesizare - „În situația în care există un caz de nulitate absolută [n.n., dintre cele prevăzute de [art. 281 alin. \(1\) lit. a\)-d\) din Codul de procedură penală](#)] privind un act din procedura camerei preliminare, invocat în apel, se poate sau nu se poate dispune trimiterea spre rejudecare la camera preliminară”.

O altă problematică manifestată în cauză, circumscrisă analizei restrânse a chestiunii de drept - doar aceasta făcând obiect „soluției propuse de Colegiului de conducere al Curții de Apel București asupra problemei de drept în discuție”, respectiv cea în care există un caz de nulitate absolută, dintre cele prevăzute de [art. 281 alin. \(1\) lit. a\) - d\) din Codul de procedură penală](#), privind un act din procedura camerei preliminare, invocat în apel, vizează insuficiența soluțiilor jurisprudențiale opuse manifestate în materie.

Din conținutul hotărârilor judecătorești indicate în cuprinsul sesizării de față, ce au fost analizate, reiese că nu este vorba despre o jurisprudență neunitară consolidată. Ilustrarea unei opinii jurisprudențiale, în cadrul căreia se consideră că nu este posibilă cenzurarea procedurii de cameră preliminară în apel și nu este posibilă trimiterea cauzei spre rejudecare, cu reluarea cauzei din etapa camerei preliminare, a fost înfățișată printr-o singură hotărâre judecătorească.

În consecință, în recursul în interesul legii cu care instanța supremă a fost învestită, scopul procedurii, adică asigurarea interpretării și aplicării unitare a unor texte de lege supuse examinării, printr-o dezlegare de principiu, dar care să rezolve întreaga problematică posibilă, nu poate fi realizat.

7. Înalta Curte de Casație și Justiție, examinând sesizarea cu recurs în interesul legii, raportul întocmit de judecătorul-raportor și dispozițiile legale aplicabile în materie, reține următoarele:

7.1. Dispozițiile legale supuse interpretării și aplicării unitare

Codul de procedură penală

Articolul 281

(1) Determină întotdeauna aplicarea nulității încălcarea dispozițiilor privind:

- a) compunerea completului de judecată;**
- b) competența materială și competența personală a instanțelor judecătorești, atunci când judecata a fost efectuată de o instanță inferioară celei legal competente;**
- c) publicitatea ședinței de judecată;**
- d) participarea procurorului, atunci când participarea sa este obligatorie potrivit legii;**
- e) prezența suspectului sau a inculpatului, atunci când participarea sa este obligatorie potrivit legii;**
- f) asistarea de către avocat a suspectului sau a inculpatului, precum și a celorlalte părți, atunci când asistența este obligatorie.**

(2) Nulitatea absolută se constată din oficiu sau la cerere.

(3) Încălcarea dispozițiilor legale prevăzute la alin. (1) lit. a)-d) poate fi invocată în orice stare a procesului.

(4) Încălcarea dispozițiilor legale prevăzute la alin. (1) lit. e) și f) trebuie invocată:

- a) până la încheierea procedurii în camera preliminară, dacă încălcarea a intervenit în cursul urmăririi penale sau în procedura camerei preliminare;**
- b) în orice stare a procesului, dacă încălcarea a intervenit în cursul judecății;**
- c) în orice stare a procesului, indiferent de momentul la care a intervenit încălcarea, când instanța a fost sesizată cu un acord de recunoaștere a vinovăției.**

Articolul 347

(1) În termen de 3 zile de la comunicarea încheierilor prevăzute la art. 346 alin. (1)-(4²), procurorul, părțile și persoana vătămată pot face contestație. Contestația poate privi și modul de soluționare a cererilor și a excepțiilor.

(2) Contestația se judecă de către judecătorul de cameră preliminară de la instanța ierarhic superioară celei sesizate. Când instanța sesizată este Înalta Curte de Casație și Justiție, contestația se judecă de către completul competent, potrivit legii.

(3) Contestația se soluționează în camera de consiliu, cu citarea părților și a persoanei vătămate și cu participarea procurorului. Dispozițiile art. 345 și 346 se aplică în mod corespunzător.

(4) În soluționarea contestației nu pot fi invocate sau ridicate din oficiu alte cereri sau excepții decât cele invocate sau ridicate din oficiu în fața judecătorului de cameră preliminară în procedura desfășurată în fața instanței sesizate cu rechizitoriu, cu excepția cazurilor de nulitate absolută.

Articolul 421

Instanța, judecând apelul, pronunță una dintre următoarele soluții (...):

2. admite apelul și: (...)

b) *desființează sentința primei instanțe și dispune rejudecarea de către instanța a cărei hotărâre a fost desființată pentru motivul că judecarea cauzei la acea instanță a avut loc în lipsa unei părți nelegal citate sau care, legal citată, a fost în imposibilitate de a se prezenta și de a înștiința instanța despre această imposibilitate, invocată de acea parte. Rejudecarea de către instanța a cărei hotărâre a fost desființată se dispune și atunci când instanța nu s-a pronunțat asupra unei fapte reținute în sarcina inculpatului prin actul de sesizare sau asupra acțiunii civile ori când există vreunul dintre cazurile de nulitate absolută, cu excepția cazului de necompetență, când se dispune rejudecarea de către instanța competentă.*

7.2. Analiza condițiilor de admisibilitate

Din interpretarea sistematică a dispozițiilor [art. 471](#) și [art. 472 din Codul de procedură penală](#) aplicabile în materia recursului în interesul legii rezultă că pentru a se apela la un asemenea mecanism de unificare a practicii judiciare trebuie îndeplinite mai multe condiții de admisibilitate.

Astfel, promovarea recursului în interesul legii se realizează de către unul dintre titularii prevăzuți, în mod expres, de [art. 471 alin. \(1\) din Codul de procedură penală](#), cerință ce este îndeplinită în cauză, având în vedere că instanța supremă a fost sesizată de către Colegiul de conducere al Curții de Apel București.

Cererea, așa cum prevede [art. 471 alin. \(2\) din Codul de procedură penală](#), trebuie să cuprindă anumite elemente de conținut, respectiv enunțarea soluțiilor diferite date problemei de drept și motivarea acestora, jurisprudența Curții Constituționale, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a Curții Europene a Drepturilor Omului sau, după caz, a Curții de Justiție a Uniunii Europene, opiniile relevante din doctrină, precum și soluția ce se propune a fi pronunțată în recursul în interesul legii, aspecte care formal se regăsesc în cuprinsul prezentei sesizări.

Condiția esențială pentru promovarea recursului în interesul legii care rezultă din analiza coroborată a dispozițiilor [art. 471 alin. \(1\) și \(3\) din Codul de procedură penală](#) și ale [art. 472 din Codul de procedură penală](#) o reprezintă existența unei probleme de drept soluționate în mod diferit de instanțele judecătorești, prin hotărâri definitive, ce trebuie dovedită prin anexarea acestora la cererea formulată de titularul sesizării.

Raportând această din urmă cerință la datele concrete ale cauzei, Completul competent să judece recursul în interesul legii constată că nu este îndeplinită.

Examinând jurisprudența atașată din perspectiva analizei chestiunii de drept în discuție, respectiv cea în care există un caz de nulitate absolută, dintre cele prevăzute de [art. 281 alin. \(1\) lit. a\)-d\) din Codul de procedură penală](#), privind un act din procedura camerei preliminare, invocat în apel, se constată insuficiența soluțiilor jurisprudențiale opuse manifestate în materie.

Astfel, în ceea ce privește varianta aprecierii ca fiind admisibilă trimiterea cauzei pentru rejudecare din etapa camerei preliminare, după desființarea în apel a sentinței apelate, în situația constatării unuia din cazurile de nulitate absolută prevăzute de [art. 281 alin. \(1\) lit. a\)-d\) din Codul de procedură penală](#), depunerea de copii ale hotărârilor judecătorești definitive din care rezultă că problema de drept care formează obiectul judecății a fost soluționată în acest mod de instanțele judecătorești este ilustrativă.

În acest sens au fost identificate următoarele hotărâri: Decizia penală nr. 82/A din data de 22 ianuarie 2016 pronunțată de Curtea de Apel București - Secția a II-a penală în Dosarul nr. 2.408/122/2014, Decizia penală nr. 1.150/A din data de 18 septembrie 2015 pronunțată de Curtea de Apel București - Secția I penală în Dosarul nr. 8.513/3/2015 și Decizia penală nr. 1.022/A din data de 16 iunie 2016 a Curții de Apel București - Secția I penală pronunțată în Dosarul nr. 2.431/330/2015.

În ceea ce privește opinia contrară, în cadrul căreia se consideră că nu este posibilă cenzurarea procedurii de cameră preliminară în apel și nu este posibilă trimiterea cauzei spre rejudecare, cu reluarea cauzei din etapa camerei preliminare, atâta vreme cât obiectul analizei instanței de apel îl constituie numai etapa judecății - s-a arătat că nulitatea absolută prevăzută de [art. 281 alin. \(1\) lit. a\)-d\) din Codul de procedură penală](#) poate fi invocată numai pe calea contestației - actul de sesizare a atașat exclusiv Decizia nr. 1.142/A din data de 14 iulie 2016 a Curții de Apel București - Secția a II-a penală.

Colegiul de conducere al Curții de Apel București a efectuat verificări la nivelul și al altor curți de apel din țară, conform art. 1 pct. 10 paragraful 1 din Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 148/2015, modificată prin

Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 725/2015, fiind comunicate opinii și/sau hotărâri judecătorești de Curtea de Apel Bacău, Curtea de Apel Brașov, Curtea de Apel Constanța, Curtea de Apel Craiova, Curtea de Apel Galați, Curtea de Apel Iași, Curtea de Apel Oradea, Curtea de Apel Ploiești, Curtea de Apel Pitești, Curtea de Apel Suceava, Curtea de Apel Târgu Mureș, Curtea de Apel Timișoara, Curtea Militară de Apel.

Sintetizând relațiile comunicate s-a constatat faptul că s-a conturat opinia majoritară în sensul că procedura de cameră preliminară nu poate fi sancționată în apel în situația existenței unor cazuri de nulitate absolută prevăzute de [art. 281 alin. \(1\) lit. a\)-d\) din Codul procedură penală](#) [adică lit. a) compunerea completului de judecată; b) competența materială și competența personală a instanțelor judecătorești, atunci când judecata a fost efectuată de o instanță inferioară celei legal competente; c) publicitatea ședinței de judecată; d) participarea procurorului, atunci când participarea sa este obligatorie potrivit legii; respectiv singurele situații de încălcare a dispozițiilor legale ce pot fi invocate „în orice stare a procesului”] și deci instanța de apel nu are posibilitatea trimiterii cauzei spre rejudecare, din etapa camerei preliminare. Dat fiind caracterul general al chestiunii de drept aduse în discuție, respectiv „Posibilitatea cenzurării procedurii de cameră preliminară în apel”, au fost atașate decizii în susținerea acestui punct de vedere, ce însă fie nu sunt relevante din punctul de vedere al problemei în discuție, fie nu abordează în concret instituția nulității absolute prevăzută de [art. 281 alin. \(1\) lit. a\)-d\) din Codul de procedură penală](#).

Astfel, pentru completă deslușire și conturare a opiniei jurisprudențiale că procedura de cameră preliminară nu poate fi sancționată în apel în situația existenței unor cazuri de nulitate absolută prevăzute de [art. 281 alin. \(1\) lit. a\)-d\) din Codul de procedură penală](#) și deci instanța de apel nu are posibilitatea trimiterii cauzei spre rejudecare, din etapa camerei preliminare, prin Decizia penală nr. 725/A din data de 18 mai 2015, pronunțată de Curtea de Apel București - Secția a II-a penală în Dosarul nr. 14.239/94/2014 (1.384/2015), s-a reținut: „Deși inculpatul V.C.F. a antamat în apel, tangențial, și chestiunea nelegalei sale citări în procedura de cameră preliminară, Curtea constată că o atare neregularitate nu ar putea fi cenzurată pe calea apelului, ci exclusiv a contestației eventual exercitate în condițiile prevăzute de [art. 347](#) coroborat cu [art. 425¹ al. 2](#) raportat la [art. 411 al. 1 din Codul de procedură penală](#) și adresată judecătorului de cameră preliminară competent”.

Totodată, Decizia penală nr. 1.642/A din data de 27 noiembrie 2017 pronunțată de Curtea de Apel București - Secția a II-a penală în Dosarul nr. 37.188/3/2014 (1.360/2015) reține: „Cu referire la criticile inculpatei D.A. referitoare la nelegalitatea sentinței primei instanțe pentru considerente ce au viciat, în opinia sa, procedura desfășurată în cameră preliminară, Curtea reține următoarele:

Astfel, în cadrul motivelor de apel, inculpata a susținut că în faza de cameră preliminară nu a fost citată, procedura fiind nelegal îndeplinită pentru data de 27.01.2015, fapt ce a pus-o în imposibilitatea de a formula cereri și excepții cu privire la legalitatea sesizării instanței, a administrării probelor și a efectuării actelor de urmărire penală. Față de acest aspect inculpata apreciază că este incident cazul de nulitate absolută prevăzut de [art. 281 alin. \(1\) lit. e\) din Codul de procedură penală](#) privind prezența inculpatului atunci când participarea sa este obligatorie din punctul de vedere al citării, considerând că se impune desființarea hotărârii și trimiterea cauzei spre rejudecare la instanța de fond pentru reluarea procedurii de cameră preliminară.

Inculpata mai consideră că este incident și cazul de nulitate absolută prevăzut de [art. 282 alin. \(1\) lit. f\) din Codul de procedură penală](#), în condițiile în care a fost lipsită de apărare la primul termen acordat de prima instanță. Curtea reține că astfel de critici nu pot fi primite.

Astfel, se observă că încălcările dispozițiilor legale arătate de inculpată nu se regăsesc în enumerarea limitativă cuprinsă la [art. 282 alin. \(1\) din Codul de procedură penală](#) ce să determine nulitatea absolută a actelor întocmite în acest mod, în condițiile în care prezența inculpatei nu era obligatorie în procedura de cameră preliminară sau a judecății în fond față de dispozițiile [art. 364 alin. \(1\) din Codul de procedură penală](#) (nefiind reținută sau arestată), iar la termenul din data de 10 februarie 2015 asistența juridică i-a fost asigurată de apărătorul ales. Prin urmare, neregularitățile de care se prevalează petenta reprezintă eventuale nulități relative care pot determina nulitatea actului numai atunci când prin nerespectarea cerinței legale s-a adus o vătămare drepturilor sale procesuale care nu poate fi înlăturată în alt mod decât prin desființarea actului, nulitate care poate fi invocată numai în condițiile [art. 282 alin. \(3\) și \(4\) din Codul de procedură penală](#).

Astfel, în ceea ce privește vicierea citării sale în procedura de cameră preliminară, Curtea reține că o astfel de neregularitate putea fi invocată numai în cadrul acestei proceduri, după cum rezultă expres din dispozițiile [art. 282 alin. \(4\) lit. a\) din Codul de procedură penală](#), ceea ce inculpata nu a făcut în speță (nu a invocat nulitatea nici măcar la primul termen de judecată acordat de instanța de fond după începerea judecății, deși a fost prezentă), motiv pentru care astfel de critici nu pot fi examinate în apel (fiind depășit termenul procedural în care puteau fi semnalate) și nici să afecteze în vreun fel hotărârea atacată sub aspectul legalității.

Legat de presupusa încălcare a dreptului la apărare, Curtea reține că și această critică este neîntemeiată din moment ce inculpata a fost asistată de un apărător ales la termenul din 10.02.2015 când a avut loc judecata în fond.”

Prin Decizia penală nr. 675/P din data de 10 iunie 2016 pronunțată de Curtea de Apel Constanța - Secția penală în Dosarul nr. 7.932/118/2013 au fost admise apelurile și s-a dispus rejudecarea cauzei de Tribunalul Constanța.

Rejudecarea a vizat și etapa camerei preliminare. Pentru a decide astfel, instanța de control judiciar a reținut, în esență, lipsa de procedură și încălcarea dispozițiilor privind reprezentarea și asistența juridică obligatorie a unei inculpate (persoană juridică).

Decizia penală nr. 1.159/P din 14 noiembrie 2016 pronunțată de Curtea de Apel Constanța - Secția penală în Dosarul nr. 15.074/118/2012 - au fost admise apelurile și s-a dispus rejudecarea cauzei de Tribunalul Constanța. Rejudecarea a vizat și etapa camerei preliminare. Pentru a decide astfel, instanța de control judiciar a reținut, în esență, încălcarea dispozițiilor privind asistența juridică obligatorie a unor inculpate (persoane juridice).

Decizia penală nr. 897/A din data de 27 septembrie 2016 a Curții de Apel Galați - „În cadrul motivelor de apel inculpata a criticat și Încheierea de ședință din data de 25 ianuarie 2016 prin care judecătorul de cameră preliminară a constatat legalitatea sesizării instanței, a administrării probelor și a actelor de urmărire penală efectuate în cauză și a dispus începerea judecării, invocând în special că nu a fost legal citată și nu și-a putut face apărarea”. Instanța de apel a reținut că „criticile inculpatei referitoare la încheierea de cameră preliminară nu pot fi analizate de către instanța de apel deoarece această încheiere poate fi atacată doar separat, cu contestație, potrivit [art. 347 din Codul de procedură penală](#), și nu cu apel odată cu fondul cauzei”.

Curtea Militară de Apel a desființat sentințele instanței de fond și a trimis cauza spre rejudecare, dispunând reluarea acesteia din etapa camerei preliminare. În acest sens sunt deciziile nr. 70 din data de 18 decembrie 2014 și nr. 66 din data de 11 decembrie 2014, decizii care au fost justificate pe considerentul că încheierea de cameră preliminară (prima încheiere) nu a fost comunicată părților, după pronunțare trecându-se direct la judecată, fără ca încheierea de începere a judecării să fie definitivă. Instanța de apel a reținut astfel că părțile au fost lipsite de posibilitatea de a contesta încheierea de cameră preliminară și de a-și exercita dreptul la apărare, dispunând rejudecarea cauzei cu reluarea procedurii de cameră preliminară.

Așadar, în speță, nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de [art. 471-472 din Codul de procedură penală](#), reținându-se că în susținerea unei orientări a practicii judiciare referitor la problema supusă analizei elocventă este numai o hotărâre judecătorească, absolut insuficientă pentru a ilustra existența unei practici judiciare diferite, care să justifice declanșarea mecanismului de unificare al recursului în interesul legii instituit de codificarea procesual penală.

În acest context, Completul competent să soluționeze recursul în interesul legii, reținând că în speță este identificată practică judiciară diferită exclusiv la nivelul Curții de Apel București, face referire la jurisprudența anterioară a Secțiilor Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, ilustrată în cuprinsul deciziilor nr. V din 19 ianuarie 2009 și nr. VI din 20 septembrie 2010 pronunțate în recurs în interesul legii, în care s-a statuat că atunci când se constată existența unei practici neunitare la nivelul unei singure curți de apel există alte modalități de rezolvare a divergențelor de opinii ori pârgirii de unificare a acestora, nefiind justificată punerea în mișcare a mecanismului reprezentat de promovarea recursului în interesul legii.

În consecință, reținând că în cauză nu s-a făcut dovada existenței unei jurisprudențe divergente cu privire la problema de drept invocată, iar pretinsa practică neunitară, invocată în sesizare, vizează doar decizii pronunțate de Curtea de Apel București, recursul în interesul legii declarat va fi respins ca inadmisibil.

Pentru considerentele arătate, în temeiul [art. 473](#) și [art. 474 din Codul de procedură penală](#),

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca inadmisibil, recursul în interesul legii promovat de Colegiul de conducere al Curții de Apel București privind „posibilitatea cenzurării procedurii de cameră preliminară în apel și limitele acestei cenzuri”.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor [art. 474 alin. \(4\) din Codul de procedură penală](#).

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 19 martie 2018.

VICEPREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

ILIE IULIAN DRAGOMIR

Magistrat-asistent,

Adina Andreea Ciuhan Teodoru
